

ԱՐ. ՂԱՐԻՔՅԱՆ ՅԵՎ Ս. ՂԱԶԱՐՅԱՆ

ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒ

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՅԵՎ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԴԱՍԱԳԻՐՔ
ՅԵՐՐՈՐԴ ԴԱՍՏՐԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ 1939

807

05 FEB 2018

Ա. ՂԱՐԻՔԱՆ ՅԵՎ Ս. ՂԱԶԱՐՅԱՆ

ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒ

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՅԵՎ
ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԴԱՍԱԳԻՐԳ

ՅԵՐՐՈՐԻ ԴԱՍԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

ՊԵՏԱԿԱՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
1939

А. ГАРИБЯН И С. ГАЗАРЯН
Армянский язык
Грамматика и правописание.
Учебник III класса.
Гиз Арм. ССР, Ереван 1939

11-28308 gr

1. ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 1. կարգացե՛ք հետևյալ նախադասութիւնները:

Արեգակը դուրս է յեկել պողոտայով:
Շողքը հերդից ներս է ընկել շողշողայով:
Ծիար ծառին կշկչում է ծվծվայով:
Ծուլ տղայի քունն է տարել խումփայով:

Քանի առանձին միտ կա այս որինակի մեջ:
Ամեն մի տղը քանի միտք է ցույց տալիս:

ՎԱՐՃՈՒԹՅՈՒՆ 2: Կարգացե՛ք նախադասությունները նկարների կարգով:

Հասմիկը կարդում է:
Վարդանը նկարում է:
Սարգիսը խաղում է:
Քանի առանձին միտ կա այս որինակների մեջ:

Բառերով արտահայտած ամեն մի ամփոփ միտք
կոչվում է նախադասություն:

ՎԱՐՃՈՒԹՅՈՒՆ 3: Արտագրեցե՛ք տեսերում և ցույց տվե՛ք, թե քանի նախադասությունից է կազմված վարժությունը:

Տասնյակ տարիներ շարունակ մարզիկ ցանկացել են բեզեռ դնար: Նրանք չեն կարողացել մինչև բեզեռ հասնել:

Միայն խորհրդային մարզիկ նվաճեցին բեզեռը:

Յեվ աշխարհի ամենա հյուսիսային կետում՝ բեզեռում ծածանվեց մեր կարմիր դրոշակը:

Մի նախադասություն մյուսից բաժանում ենք վերջակեսով: Վերջակեսից հետո սկսում ենք մեծաստով:

ՎԱՐՃՈՒԹՅՈՒՆ 4: Արտագրեցե՛ք և մեկ նախադասությունը մյուսից բաժանեցե՛ք վերջակեսով: Վերջակեսից հետո սկսեցե՛ք մեծաստով:

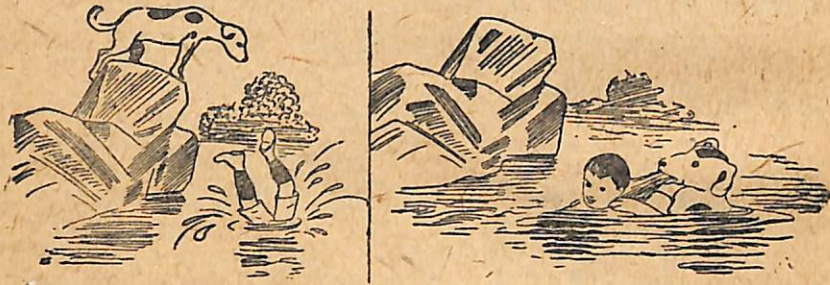
Սորերդային Միությունը հերոսների յերկիր է անվախ կարմիր բանակայինները պանպանում են մեր հայրենիքի սահմանները աշակերտներն աշխատանք են մեր դպրոցականները գերազանց են սովորում:

ՎԱՐՃՈՒԹՅՈՒՆ 5: Նկարների համաձայն գրեցե՛ք փրբրիկ պատմություն:

Քանի նախադասությունից է կազմված ձեր գրած պատմությունը: Ամեն մի նախադասություն ինչի՞ մասին է:

ՎՍՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 6: Քանի՛ նախադասությունից ե կազմված այս վարժությունը: Քանի՛ բառից ե կազմված յուրաքանչյուր նախադասությունը:

ՇՍՐԻԿԸ

Շարիկը հիվանդացավ:

Պետիկը նրա ընի մեջ չոր խոտ փռեց: Պետիկը նրան տաք կաթ խմեցրեց:

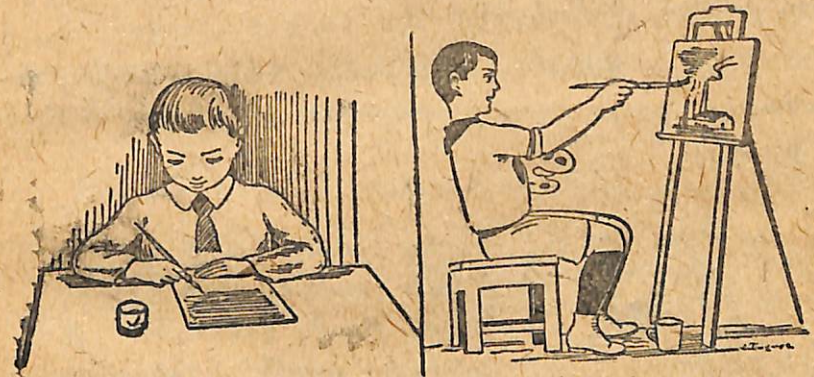
Շարիկն առողջացավ: Նա սկսեց Պետիկի հետևից վազվզել:

Մի անգամ Պետիկը գետի ափին ձուկ եր վորսում: Անդգուշությունից նա ընկավ գետը:

Շարիկն իսկույն իրեն նետեց գետը: Նա ատամներով բռնեց Պետիկի շորերից: Շարիկի օգնությամբ Պետիկն ազատվեց:

Նախադասություն կազմող բառերը կոչվում են նախադասության անդամներ:

ՎՍՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 7: Արտադրեցե՛ք նախադասությունները նկարների կարգով:

Սահակը նկարում ե:
 Հակոբն ու Նունիկը կարդում են:
 Մինասը գրում ե:
 Նեկտարը նվագում ե:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 8: Պատասխանեցեք հետևյալ հարցերին:

- Ո՞վ է նկարում
- Ո՞վքեր են կարդում
- Ո՞վ է դըռում
- Ո՞վ է նվագում

Նախադասութեան այն անդամը, վորը ցույց է տալիս մի բան անող կամ լինող տարեկան, կոչվում է յենթակա:

Յենթական պատասխանում է ո՞վ (ո՞վքեր) կամ ի՞նչ (ի՞նչեր) հարցերին:

Որինակ.

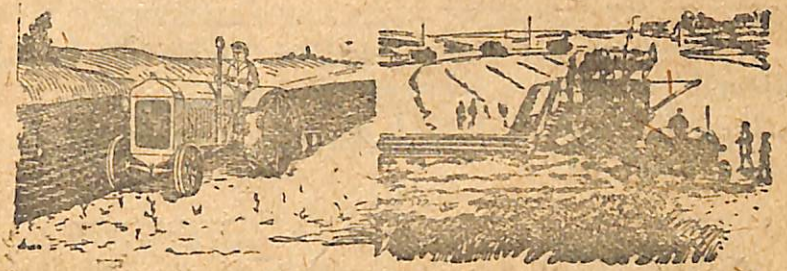
Կանաչ աւ կարմիր կապեց ծիածանը (ի՞նչը):
 Զրի կաթիլները (ի՞նչերը) ալ գոհար դարձան:
 Այս նախադասութեան մեջ ծիածանը և կաթիլները բառերը յենթականեր են:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 9: Մնաքի՛ր սովորեցեք հետեւյալ վստանավորը. ցույց տվեք յուրաքանչյուր նախադասութեան յենթական:

Փռվեց կանաչը սարի լանջին:
 Մօրին կարմրեց թփի միջին:
 Դաշտը թավիշ գգեստ հագավի:
 Կանգնած քարին յերգեց կաքավի:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 10: Նկարների կարգով արտագրեցեք նախադասութեանները:

Կոմբայնը հնձում է:
 Տրակտորը վարում է:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 11: Պատասխանեցեք հետևյալ հարցերին:

Տրակտորն ի՞նչ է անում:
 Կոմբայնն ի՞նչ է անում:

Նախադասութեան այն անդամը, վորը ցույց է տալիս թե յենթական ի՞նչ է անում, ի՞նչ է լինում կամ ի՞նչ է, կոչվում է ստորոգյալ:

Որինակ՝ Նախշուն ներկվում են դաշտ, անտառ, այգի: Հասուն ժպտում են ծառերը մրգի:
 Այս նախադասութեան մեջ ներկվում են, ժպտում են բառերը ստորոգյալներ են:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 12: Արտագրեցեք և ընդգծեցեք միայն ստորոգյալները:
 Որը տաք է... Չյունը հալվեց արևից:
 Քչըջալով շուր է հոսում լեռներից:

Մար ու ձորեր գարդարվում են կանաչով:
Դաշտը ծածկվեց վոչխարների հոտերով:

Մտորոգյալը կարող է բազկացած լինել մեկ կամ
մի քանի բառերից և պատասխանել ի՞նչ է, ի՞նչ է
անում, ի՞նչ արավ, ի՞նչ է լինում, ի՞նչ յեղավ և
նման հարցերին:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 13: Արտազրեցեք հետևյալ վարժու-
թյունը. յենթակայի տակ մեկ, իսկ ստորոգյալի տակ յեր-
կու գիծ քաշեցեք. ստորոգյալների վերևը գրեցեք հարցերը:

Ահա յեկան աշնանային թուխապ որեր:
Մազմղում են մանրահատիկ կաթիլներ:
Ծառերն իրենց տերևներից մերկացան:
Կռուկները շարան-շարան անցկացան:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 14: Կետերի տեղը դրեք համապա-
տասխան յենթականեր:

Չանգը հնչեց: սկավեց:
. կարդացին: վերջացավ:
. հանգստանում է: խաղում են:

(Չանգը, դասը, աշակերտները, դասը, ուսուցիչը, յե-
րեխաները:)

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 15: Կետերի տեղը դրեք համապա-
տասխան ստորոգյալներ:

Դասը : Ուսուցիչը :
Աշակերտները ձեռները :
Հասմիկը :

Հասմիկը գերազանց գնահատական :
Դասը .

(սկսվում է, հարցնում է, բարձրացնում են, պատաս-
խանում է, ստացավ, հետաքրքիր է):

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 16: Կարդացեք վարժությունը: Աշ-
տադրեցեք միայն յենթականերն ու ստորոգյալները:

Չ Մ Ե Ռ

Ձմեռը յեկավ: Ձյունը ծածկեց դաշտ ու այգի, սար
ու ձոր:

Ընտանի կենդանիները թաքնվեցին տաք դռներում:
Վայրի կենդանիները տաք մուշտակ հագան:

Կայանատեսականները ձմռան համար ունեն շատ այլուր,
ձա՛վար, կախաններով խաղող, տանձ ու խնձոր և շատ
մթերքներ:

Յերեխաները ձյունից ու ցրտից չեն վախենում: Նը-
րանք սահում են: Նրանք սղաւմ են, նրանք ճնաղնդի յեն
խաղում:

Յերեխաները շինում են ձնե մարդ:

II. ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԱԽԱԴԱՍ ՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 17: Կարդացեք և ցույց տվեք, թե
վոր անդամներից է կազմված ամեն մի նախադասություն:

1. ԱՌԱՎՈՏԸ ԳՈՐԾԱՐԱՆՈՒՄ

Դիշերն անցավ: Լույսը բացվեց: Արևը ծագում է: Քա-
ղաքն արթնանում է: Շչակը հնչեց: Բանվորները հավաք-
վում են: Աշխատանքն սկսվում է:

* *

Ձյունը հալվեց:
Որը տաքացավ:
Ծառը ծաղկեց:
Ծիծառը յեկավ:

Միայն յենթախայով և ստորոգյալով կազմված նախադասութիւնը կոչվում է համառոտ նախադասութիւն:

Համառոտ նախադասութեան գծագիր

Ձյունը

հալվեց

Յենթախ

Ստորոգյալ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 18: Նկարների համադաստասիան կազմեցեք նախադասութիւններ, վոր ունենան միայն յենթախ և ստորոգյալ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 19: Լրացրեք բաց թողնված բառերը: Նախադասութիւնների վերջում վերջակէտ դրեք:

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն

Ձյունը : Որերը : Ծառերը
 յեկա՛վ: յեռաց:
 (հալվեց, տաքացան, ծաղկեցին, ծիծեռնակը, աշխատանքը)

III. ԸՆԴԱՐՁՍԿ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 20: Արտագրեցեք և ընդգծեցեք նախադասութեան այն անդամները, վորոնք յենթախ կամ ստորոգյալ չեն:

Փչում են անուշ հովերը:
 Ծփում են վոսիկ հասկերը:

Բացի յենթախայից և ստորոգյալից նախադասութեան մյուս բոլոր անդամները կոչվում են լրացումներ:

Լրացումները պարզաբանում են նախադասութեան միաբեր:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 21: Արտագրեցեք և ընդգծեցեք լրացումները:

Մի անգամ առավոտյան արշալույսին Շչորսը հետապնդում էր սպիտակ-զվարդիականներին: Նրանք փախչում էին դեպի գետի կողմը:

Շուտով Շչորսն իր պարտիզանների հետ շրջապատեց նրանց: Բոլոր սպիտակ-զվարդիականները բռնվեցին:

Նախադասութեան յենթախի և ստորոգյալը կոչվում են գլխավոր անդամներ:

Նախադասութեան լրացումները կոչվում են յերկրորդական անդամներ:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 22: Արտագրեցեք, գլխավոր անդամներն ընդգծեցեք մեկ զծով, իսկ յերկրորդական անդամները՝ յերկու զծով:

Պիտները գիտե իր պարտականութիւնները:

Պիտներն ոգնում է փոքրերին: Պիտները պահպանում է մաքրութիւն:

Պիտները սովորում է գերազանց:

Լրացում ունեցող նախադասութիւնը կոչվում է րնդարձակ նախադասութիւն:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 23: Արտագրեցէք ընդարձակ նախադասութիւնները և յուրաքանչյուր անդամի վերևում գրեցէք նրան արվող հարցը:

Խելոք աշակերտ և Ստեփանը: Նա կարգացել է շատ գրքեր: Ստեփանը սիրում է ընկերներին: Ստեփանն ոգնում է յետ մնացողներին: Ստեփանը գերազանցիկ աշակերտ է:

Գերազանցիկ Ստեփանը պարզևատրվեց:

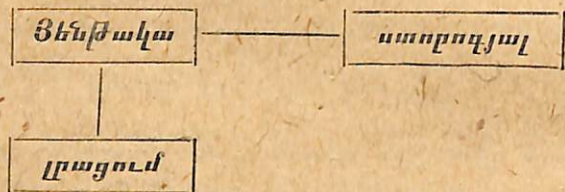
Ռիմակ՝ Ինչպիսի՞նք ի՞նչ և ո՞վ
խելոք աշակերտ և Ստեփանը

Նախադասութիւնն այն անգամը, վորը լրացնում և պարզաբանում է յենթական, կոչվում է յենթակայի լրացում:

Ռիմակ՝

Գերազանցիկ Ստեփանը պարզևատրվեց.

Գերազանցիկ բառը Ստեփանը յենթակայի լրացումն է: Յենթակայի լրացում ունեցող ընդարձակ նախադասութեան գծագիրը.

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 24: Գծագրերով արտահայտեցէք յենթակայի լրացում ունեցող հետևյալ նախադասութիւնները:

Փչում են անուշ համերը:

Ծփում են վոսկէ հասկերը:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 25: Հետևյալ վարժութիւնն մեջ ընդգրծեցէք այն լրացումները, վորոնք յենթակային չեն վերաբերում. յուրաքանչյուրի վերևը գրեցէք նրան արվող հարցը:

Դպրոցը կազմակերպեց հանդես:

Հայկին արտասանեց վոտանավոր:

Մանյան կազմակերպեց կլոր պար:

Հասմիկը լավ պարեց:

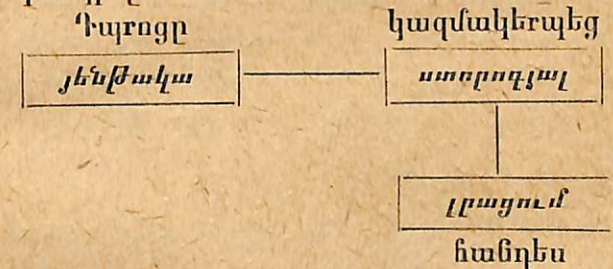
Նախադասութիւնն այն անգամը, վորը լրացնում է ստորոգյալը, կոչվում է ստորոգյալի լրացում:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 26: Կարգացէք և ընդգծեցէք ստորոգյալի լրացումները:

Զոռգվել են կրկին անտառ ու այգի:

Վշտում է ուժգին ջուրը գետակի:

Ստորոգյալի լրացում ունեցող ընդարձակ նախադասութեան գծագիրը.

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 27: Արտագրեցէք և ընդգծեցէք յենթակայի լրացումները մեկ, իսկ ստորոգյալի լրացումները յերկու գծով. յուրաքանչյուրի վերևը գրեցէք նրան արվող հարցը:

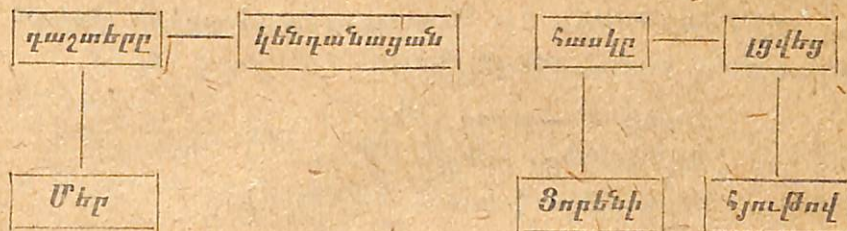
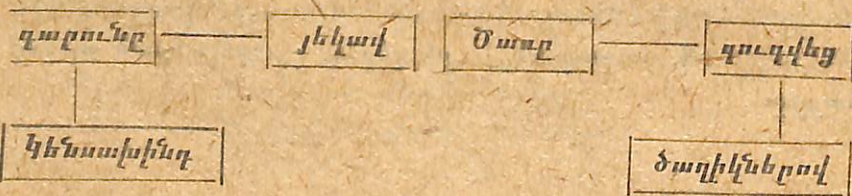

ՄՐՉՅՈՒՆՆ ՌԻ Ա.Ղ.Ս.Վ.ՆԻՆ

(առակ)

Մրջյունը մտանցավ առվակին: Ալիքը խփեց ափին: Մրջյունն ընկավ ջրի մեջ: Աղափխին այդ տեսավ: Աղափխին առվակի մեջ մի ձյուղ գցեց: Մրջյունը բարձրացավ ձյուղը: Մրջյունն ազատվեց: Անցան մի քանի օրեր: Մրջյունը տեսավ մի փորսորդի: Վորսորդն ուզում էր աղանել ազավ նուն: Մրջյունը մտանցավ փորսորդին: Մրջյունն աննկատ բարձրացավ փորսորդի ձեռքին: Մրջյունը փորսորդի ձեռքն ուժեղ խայթեց: Վորսորդի գնդակը վրիպեց: Աղափխին ազատվեց:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 28: Գծազրեքով արված նախադասությունները գրեցե՛ք սեփեռում. ցույց տվեք յենթակայի և սարոզայի լրացումներն առանձին-առանձին:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 29: Այսպիսի գծազրեք գծեցե՛ք ձեր տետրերում և լրացրե՛ք համապատասխան նախադասություններով:

4680588-11

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 30: Գծազրեքով արտահայտեցե՛ք հետեվյալ նախադասությունները:

Ողանամն արազ թռչում և Մեր ողաչուններն անվախ են: Խորհրդային ժողովուրդը պարծենում է իր ողաչուններով:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 31: Արտագրեցեք՝ հարցերի փոխա-
քեն դնելով տրված լրացումները:

Յերեխան վորսաց (Բնչ)

Յերեխաները գրեցին (Բնչ)

Կոլխոզնիկը կալսում է (Բնչով)

(ձուկ, պատմվածք, կալսիչ մեքենա):

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 32: Համառոտ նախադասություն-
ները դարձրեք ընդարձակ նախադասություններ:

Ծփում են վոսիկ հասկերը: Յերզում է կոմբայնը:
Հրձվում են կոլանտեսակամները: Լցվում են պարկերը:
Յորենն առատ է: Կոլանտեսակամներն ունեվոր են: Կյանքն
ուրախ է:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 33: Վորոշեցեք հետևյալ նախադա-
սությունների յենթական, ստորոգյալը և լրացումները:

Գարունը յեկավ: Ձմռան քնից արթնացավ բնությունը:
Ծաղկեցին ծառերը: Հոռու յերկիրներից յերամներով յեկան
կուռնկները:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 34: Հետևյալ համառոտ նախադասու-
թյուններն ընդարձակ նախադասությունների վերածեցեք,
փակագծերում տրված հարցերի համապատասխան լրա-
ցումներ ավելացնելով:

Աշակերտը (վերտեղ, ինչով, Բնչ) գրեց:

Հակոբը (յերբ, վորտեղ, ում հետ), դիտեց «Լե-
սինը հոկտեմբերին» կինո նկարը:

Յերեխաները (ինչով, ուր) են գնում:

Կոլանտեսակամները (յերբ, ինչով, Բնչ) է հնձում:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 35: Վերլուծեցեք այս նախադասու-
թյունն ըստ տրված հարցերի:

Նեյլին կարդում է Պուշկինի «Վոսիկ ձկնիկ» հեքիաթը՝
ՀԱՐՑԵՐ.

1) Նեյլին Բնչ է անում: 2) Ո՞վ է կարդում: 3) Ի՞նչն
է կարդում: 4) Ո՞ւմ հեքիաթը:

Լրացումները կարող են լինել մեկ կամ մի քանի
բառ:

Լրացումները պատասխանում են վորտե հարցի:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 36: Կարդացեք պատմվածքը. գտեք
նախադասության գլխավոր և յերկրորդական անդամները և
նրանց տրվող հարցերը:

ՄԱՅԻՍԻ ՄԵԿԸ

Արևի վոսիկ ճառագայթները հեղեղել էլին սար ու
ձաք, դաշտ ու անտառ:

Գյուղն ու քաղաքը տոնական տեսք էլին ընդունելով
Բոլոր տների վրա, հրապարակներում ծածանվում էլին
կարմիր դրոշակները:

Ձանազան փողոցներից լսվում էր քաղցր և ուրախ նվագ-
Յերթն անցնում էր մեծ հրապարակով:

Բոլորից առաջ գնում էլին մեր պանծալի կարմիր —
բանակայինները: Նրանցից հետո գնում էլին գործարան-
ների բանվորները, ծառայողները, Փիզկուլուսուրնիկները,
պիոներները: Ստախանովական Հասանը բարձր բռնած տա-
նում էր կարմիր դրոշակը: Պիոներները մեծ հրձվանքով
սանում էլին սիրելի Ստալինի նկարը:

Ոգում ճախրում էլին շատ ու շատ ողանավեր:

— Կեցցե մայիսի 1-ը: Կեցցե մեզ յերջանիկ կյանք
պարգևող մեծ Ստալինը, — գոչում էլին բոլորը:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 37: Նախադասութիւնների մեջ ա-
վելացրե՛ք լրացումներ արված հարցերի համապատասխան
և ապա ամբողջը կարդացե՛ք:

ՄԱՆՈՒՇԱԿ

(Ինչպիսի՞) գլխով, կանաչ վառով
Յես ծաղիկ եմ (ինչպիսի) հոտով:
Թեև տունկս փոկրիկ է, ցած,
Արտաներում միշտ թաք կացած,
Բայց իմ (ինչը), էբրև մի գարդ,
Տեսնում ե միշտ ամեն մի մարդ:
Յես եմ (ինչպի՞սի) գարնան գուշակ,
Իմ անունն է (ի՞նչ):
(Դողոխյան)

(Կապույտ, անուշ, փունջը, սիրուն, մանուշակ):

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 38: Գտե՛ք նախադասութիւնների
գլխավոր և յերկրորդական անդամները և ամեն մեկին
արվող հարցը:

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն

Գարունը բերում է պայծառ արև ու տաք որեր: Գա-
րունը ծածկում է գաշտերը գալար խոտերով: Նա գար-
գարում է անտառը կանաչ տերևներով: Գարունը բերում է
ծաղիկներ ու թիթեռներ: Գարունը կանչում է թռչուն-
ներին հեռու յերկրներից և նրանք աշխարհը լցնում են
յերգերով:

IV. ՀԱՐՅԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 39: Կարգացե՛ք վոսանավորը և ար-
տաղրեցե՛ք միայն հարց ցույց տվող նախադասութիւն-
ներ:

- Խարայաշ տղա,
- Ի՞նչ ես քաղում:
- Հեռն ել յերգում, ուրախ խաղում:
- Ծաղիկներ եմ քաղում, խաղում...
- Ի՞նչ պիտ անես ծաղիկներն այդ:
- Սիրուն տղա այտերով վարդ:
- Քաղած կարմիր ծաղիկները
- Պիտի լինեն իմ նվերը:
- Ո՛ւմ պիտի տաս նվերը քո:
- Ստալինին, մեր հորը մեծ,
- Վար մանուկներին լավ կյանք տվեց:

(Վ. Արամունի)

Հարց արտահայտող նախադասութիւնները կոչ-
վում են հարցական նախադասութիւն:
Հարցական նախադասութիւն մեջ հարցն արտա-
հայտող բառի վրա հարցական նշան է (°) դրվում:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 40: Արտաղրեցե՛ք հարցական նախա-
դասութիւնները և դրե՛ք նրանց հարցական նշանները:

- Ուր է գնացել Հասմիկը:
- Նա գնաց լրագրերը բերելու:
- Իսկ Սեզան ուր է:
- Սեզան պատի թերթ է գրում:
- Դու ոգնեցիր նրան:
- Այո:

Վ Ի Կ Տ Ո Ր Ի Ն Ա

1. Ինչպես ե կոչվում Խորհրդային Միութիան մայրաքաղաքը:

2. Վորտեղ ե գտնվում Բայկալ լիճը:

3. Զանգուեն վտր լճից ե սկիզբ առնում:

4. «Շունն ու կատուն» սվ ե գրել:

5. Ով ե գրել «Վոսկե ձկնիկ» հեքիաթը: (Մոսկվա, Սեան, Հ. Թումանյան, Պուշկին)

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 41: Տրված պատասխանների համար գրեցեք հարցական նախադասութիւններ:

Հարց

Պատասխան.— Պուշկինը ծնվել ե 1799 թվին:

Հարց

Պատասխան.— «Տորք անգեղը» գրել ե Ղազարոս Աղայանը:

Աղայանը:

Հարց

Պատասխան.— Շողեմեքենայի գյուտը կատարել ե

Ջեմս Ուայտը:

V. ՀՐԱՄԱՅԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 42: Արտագրեցեք հրաման արտահայտող նախադասութիւնները:

Դու կաց, հորեղբայր: Դու դարդ մի անիւր:

Գնա, քու ողում դու հանգիստ քնիւր:

Հիմի յես կելնեմ, Սամա դաշտ կերթամ,

Մորա-Մելիքին պատասխան կտամ:

(Հ. Թ. «Սասունցի Դավիթ»)

Հրաման կամ կարգադրութիւնը ցույց տվող նախադասութիւնը կոչվում ե հրամայական նախադասութիւն: Հրաման ցույց տվող բառերի վրա շեշտ ե դրվում:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 43: Արտագրեցեք հրամայական նախադասութիւնները ե դրեք բաց թողնված շեշտերը:

Դպրոցականներ, տիրապետեցեք գիտութիւնն հիմունքներին: Ամրացրեք կարգապահութիւնը դպրոցում: Ոգնեցեք ձեր ընկերներին: Սիրեցեք ձեր Խորհրդային հայրենիքը: Պատրաստվեցեք սոցիալիզմի ակտիվ կառուցողներ դառնալու:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 44: Ինքներդ կազմեցեք հրամայական նախադասութիւններ ե գրեցեք տետրերում:

VI. ԲՍՅԱԿԱՆ ՉԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 45: Արտագրեցեք բացականչութիւն ցույց տվող նախադասութիւնները:

Կեցցեն մեր հերոս ողաչունները:

Կեցցեն մեր անվեհեր բեմախաղիչները:

Յերանի յես ողաչու լինելի:

Սովորենք, յերեխաներ, սովորենք գերազանց, վորպեսզի կարողանանք մեծ ոգուտ տալ մեր հայրենիքին:

Բնրձը պահենք Լենինի-Ստալինի անպարտելի դրոշմ:

Կոչ, ցանկութիւն, պահանջ, բացականչութիւն արտահայտող նախադասութիւնը կոչվում ե բացականչական նախադասութիւն:

Բացականչական նախադասութիւն մեջ կոչ, ցանկութիւն, պահանջ արտահայտող բառերի վրա բացականչական նշան (ˆ) կամ շեշտ (´) ե դրվում:

ՎՍՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 46: Արտագրեցեք և դրեք բաց թողնալով նշանները:

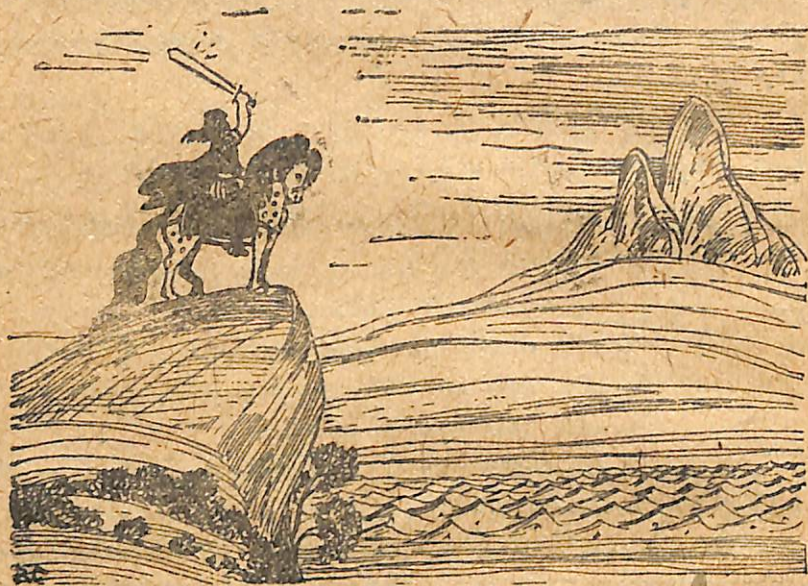
Կեցցե Մեծ Հոկտեմբերը:

Բոցավառ լողջուռն մեր փառապանս Կարմիր Բանալին:

Առաջ, դեպի նորանոր հաղթանակներ:

Վորքան լավ ե ապրել Խորհրդային Հայրենիքում:

ՎՍՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 47: Արտագրեցեք և դրեք բացալիս նշանները և շեշտերը:

Դավիթն էլ ահա սարի գազաթին
 Կանգնած գոռում ե վիշապի նման:
 — Ով քնած եք՝ արթուն կացեք,
 Ով արթուն եք՝ յելեք, կեցեք,
 Ով կեցել եք՝ զենք կապեցեք,
 Ձենք եք կապել՝ ձի թամբեցեք:

Ձի յեք թամբել՝ յելեք, հեծեք,
 Հեռո չասեք՝ թե մենք քնած —
 Դավիթ գող-գող յեկավ, գնաց...

(Լ. Թումանյան. «Մասունցի Դավիթ»)

VII. ՊԱՏՄՈՂԱԿԱՆ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ

ՎՍՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 48: Արտագրեցեք պատմողական նախադասությունները:

ԱՌՍԱԶԻՆ ՏՈՏՈ-ԱՊԱՐԱՏԸ

Ճրանսիացի Լուի Դագերը հայտնի նկարիչ էր: Նա 1839 թ. հնարում ե առաջին նկարահան ապարատը: Այդ ապարատը շատ հասարակ էր:

Անցավ հարյուր տարի: Դագերի ստեղծած ապարատի հիման վրա ստեղծվեց ժամանակակից ֆոտո-ապարատը: Դագերի գյուտը սկիզբ դրեց նաև կինո նկարահանմանը:

Պատմելու ձևով ասված նախադասությունը կոչվում ե պատմողական նախադասություն:

ՎՍՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 49: Նկարների համաձայն գրեցեք փոքրիկ պատմվածք:

Դանի նախադասությունից ե կազմված ձեր գրած պատմվածքը:

VIII. ՀԱՄԱԴԱՍ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ՈՒՆԵՑՈՂ
ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 50. Արտագրեցեք և ընդգծեցեք միյեվնույն հարցին պատասխանող լրացումները:

Խորհրդային Միությունն աշխարհում ամենահզոր, ամենահրապուրիչ, ամենաազատ յերկիրն է: ԽՍՀՄ հարուստ է նավթով, քարածուխով, յերկաթով, պղնձով, վոսկով, արծաթով և այլ թանգազին հանքերով:

Միևնույն հարցին պատասխանող մի քանի լրացումները կոչվում են համադաս լրացումներ:
Համադաս լրացումներն իրարից բաժանվում են ստորակետներով:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 51. Արտագրեցեք և ընդգծեցեք նամադաս լրացումները:

- Հեյ, կանաչ ախպեր,
- Հեյ, ճանաչ ախպեր,
- Արի՛, քեզ հետ բեր արևի շողեր,
- Բեր անուշահոտ ծիւ, ծաղիկ ու խոտ,
- Կարկաչուն վտակ, յերկինք կապուտակ,
- Խուտուտիկ հավքեր, զընդան յերգեր,
- Գառների մայուն, խաղ, ուրախություն:

(Հ. Թումանյան)

Յեթե համադաս լրացումները յեվ կամ ու բառով են միանում, զբանց միջև ստորակետ չի դրվում:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 52. Արտագրեցեք և զրեք բաց թողնե՛ք զած ստորակետները:

Հուսիկը գերագանց գնահատական է ստացել ուսուսաց լեզվից հայոց լեզվից թվաբանությունից Ֆիզիկայից բնագիտությունից և աշխարհագրությունից:

ԱՇՈՒՆ Ե, ՁԱՆ

Լիությունը վողողել է դաշտ ու այգի մառան ու տուն, Համախական սուրբ վաստակ է, առատ բերքի բաշխում է, ջան: Ամենուրեք յեռանդ ու յերգ ծափ ու ծիծաղ խնդություն, Առատ բերքով ազատ յերգով խորհրդային աշուն է, ջան: (Խերանյան)

IX. ՄԵԿԻՑ ԱՎԵԼԻ ՅԵՆԹԱԿԱ ՅԵՎ ՄԵԿԻՑ
ԱՎԵԼԻ ՍՏՈՐՈԳՅԱԼ ՈՒՆԵՑՈՂ
ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ա) Մեկից ավելի յենթակա ունեցող նախադասություն

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 53. Արտագրեցեք և ընդգծեցեք յենթակաները:

Ու յելան՝ թափած վոսկին թողեցին, Հայոց աշխարհից փախան, գնացին Բաղին, Կողբաղին, Սյուզին, Չարխաղին:

(Հ. Թ.)

* * *

Հողնած, բեզարած ասուղերն ու լուսին
Փակեցին աչքերը, մտան անկողին.
Յե՛վ արև արքան բաղմեց կովկասի
Հսկա լեռների ձունեղեն դահին:
Նրա անարատ ու չերձ համբուլլից
Արթնացան սարի սմբուլ ու սուսան,
Յեկան մշուշից լեռներն անասան,
Ու կանչեց հեռվում արտուտը նորից:

(«Սորհրդային գրող» Ժուռնալից):

Նախադասութան մեջ կարող են լինել մեկից
ավելի յենթականեր: Մեկից ավելի յենթակա ունե-
ցող նախագասութան մեջ յենթականերն իրարից
բաժանում են սուրակեցով:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 54: Արտազրեցեք մեկից ավելի յեն-
թականեր ունեցող նախադասությունները և դրեք բաց
թողնված սուրակեցները:

Պապանինը Շիրշովը կրենկելը Ֆեոդորովը Սորհրդա-
յին Միության հերոսներն են:

Սորհրդային Միությունն ունի բազմաթիվ գետեր:
Որը Յենիսեյը կենան Քուռը Վոլգան ամենանշանավոր
գետերն են:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 55: Գծագրում արված մեկից ավելի
յենթակա ունեցող նախադասությունն արտազրեցեք սո-
վորական ձևով:

Արամը

Վահանը

Գրիգորը

Նեկտարը

դերագանցիկներ են

Յե՛վ կամ ու բառով միացող յենթակաները սոր-
րակեցով չեն բաժանվում:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 56: Արտազրեցեք և ընդգծեցեք յեն-
թակաները, դրեք բաց թողնված սուրակեցները:

Բայկալը Բալխաշը Հագոսան Սորհրդային Միության
նշանավոր լճերն են:

Ուրալում կա յերկաթ քարածուխ վոսկի արծաթ պղինձ
և այլն:

բ) Մեկից ավելի սուրոգյալ ունեցող նախադասություն

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 57: Ցույց ավեք սուրոգյալները,
ընդգծեցեք մեկից ավելի սուրոգյալ ունեցող նախադա-
սությունները:

Արտասավոր աշխուժություն էր տիրում կոլտնտեսու-
թյունում: Կոլտնտեսականները կասակում եյին, ուրախա-
նում եյին ու շնորհավորում եյին միմյանց: Նրանք պատ-
մում եյին, թե ինչպես կոմբայնը հնձում է, կալում է և
տեսակավորում և հացահատիկը:

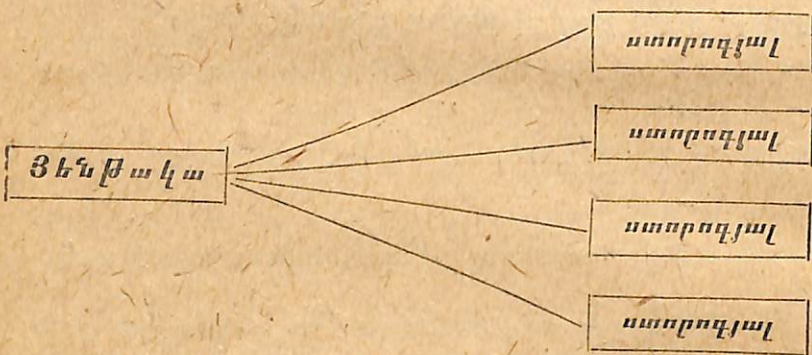
Նախագասուլթյան մեջ կարող են լինել մեկից ավելի ստորոգյալներ:

Մեկից ավելի ստորոգյալներն իրարից բաժանվում են ստորակետներով:

ՎՍՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 58: Կազմեցե՛ք մեկից ավելի ստորոգյալ ունեցող յեղիու նախադասություն հեռակյալ բառերի սզնուլթյամբ:

Աշակերտը, սովորում է, նկարում է, գրում էր, արտասանում է, խազում էր, պիոնեղը:

Մեկից ավելի ստորոգյալ ունեցող նախագասուլթյան գծագիրը:

ՎՍՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 59: Հեռակյալ նախադասությունների համար գծեցե՛ք գծագրեր:

Հիղրոպլանը թռչում, լողում, սահում է:
Հակոբը կարդում, գրում, նկարում է:

ՎՍՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 60: Արտապրեցե՛ք և գրե՛ք բաց թողած ստորակետները:

Սոնիկն այժմ սավառնորդ է
Նավախմբի պետ է նա
Ոգում ճարպիկ մի լողորդ է
Պողպատաթև ու անահ:

Նա թռչում է շնա շնա բարձր
Շուռ-մուռ գալիս պտտվում:
Գիշեր լինի մշուշ թանձր
Վնչ վախենում վնչ պահվում:

(Վ. Տալյան)

X. ՉԱԿԵՐՏԻ ՅԵՎ ԱՆՁԱՏՄԱՆ ԳԾԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 61: Արտադրեցեք և ցույց տվեք, թե վեր նախադասություններն են առնված չափերսների մեջ:

ԱՆՏԵՂԻ ՀԱՐՑ

Մի որ ճանապարհին հանդիպեցին յերկու ծանոթներ՝ Պողոսն ու Կարոն: Կարոն նայեց Պողոսի կողովի մեջը և հարցրեց. «Այդ ի՞նչ էս տանում քաղաք»: Պողոսը պատասխանեց. «Դարձան»: Կարոն զարմանքով բացականչեց. «Այդ ի՞նչ էս ասում: Չէ վոր կողովումդ ձու յի»: Պողոսը հանդարտ պատասխանեց. «Թե վոր տեսար, ել ինչու հարցրիր»:

Անփոփոխ մեջ բերված ուրիշի խոսքն առնվում է չափերսների մեջ և սկսվում է մեծատառով. Ուրիշի խոսքից առաջ դրվում է միջակետ:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 62: Արտադրեցեք և դրեք բաց թողնված չափերսներն ու միջակետները:

Լենինն ասել է Սովորի՞ր, սովորի՞ր, սովորի՞ր:

Ստալինն ասում է Մենք ուրիշի հողից վոչ մի թիզ չենք ուզում, բայց մեր հողից ել, վոչ մի վերջուկ մեր հողից ուրիշի չենք տա:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 63: Գտեք, թե ինչի՞ն են փոխարինում սողասկզբի գծերը:

Վահագը հարցրեց Վահանին.

— Ի՞նչ գիրք էս կարդացել:

Վահանը պատասխանեց.

— Ոստրովսկու «Ինչպես եր կոփվում պողպատը», Շիրվանզադեյի միշարք գրքեր, Թուվանյանի բանաստեղծություններն ու հեքիաթները, Աբազու հովիտները և ելի շատ ուրիշ գրքեր:

Վահագը ուզեց ստուգել, թե ճիշտ է ասում Վահանը, և հարցրեց.

— «Ինչպես եր կոփվում պողպատը»-ի հերոսն ո՞վ էր:

— Պավել Կորչագինը, — վստահ պատասխանեց Վահանը:

Յերբ ուրիշի խոսքն սկսվում է նոր սողից, չափերսների փոխաբեն գծեր են դրվում:
Դրանք կոչվում են անջասման գիծ:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 64: Հետևյալ հատվածը ուշադիր կարդացեք և արտադրեցեք. չափերսներով տրված ուրիշի խոսքերը գրեցեք անջասման գծով:

ԱՅԴ ԱՆՈՒՆԸ ՋՆՁԵԼ ՉԻ ԿԱՐՆԵԼԻ

Իսպանական բանտերից մեկում բանտարկվեց նաև մի զինվոր. նա զինքերը շատ անհանգիստ քնեց: Լուսաբացին բանտարկյալներից մեկը հարցրեց. «Ինչու եյիր զինքերն անհանգիստ»՝ նա ժպիտը դեմքին, ցույց տվեց պատը: Պատի վրա խոշոր տառերով գրված էր. «Կեցցե Լենինը»: «Ո՞վ է գրեք», — հարցրեց ընկերը: «Յես», — հպարտությամբ պատասխանեց նա: Յերբ արթնացան մյուս բանտարկյալները, ներքին մի լուռ հրճվանքով արտահայտեցին իրենց խոր հարգանքը դեպի այդ անունը: Բիչ հետո ներս մտավ վերակացուն: Կատաղած հարցրեց. «Ո՞վ է գրեք»: Բոլորը լուռ եյին:

Վերակացուն բերել տվեց մի ներկարար, վորը ներկով ծածկեց զբաժ բառերը: Յերբ ներկը չորացավ, նրա տակից նույնությամբ կարդացվում էր. «Կեցցե Լենինը»: Կատաղած վերակացուն կրկին անգամ ներկով ծածկեց գրվածը: Սակայն չորանալուց հետո նորից պարզ կարդացվում էր. «Կեցցե Լենինը»:

Կատաղությունից իրեն կորցրած վերակացուն այս անգամ քարտաշ բերել տվեց և հրամայեց քերել գրվածը: Քարտաշը քերեց, բայց այս անգամ ավելի պարզ էր կարդացվում. «Կեցցե Լենինը»:

Զինվորը ժպտաց և հրճվանքով բացահանչեց. «Այդ անունը ջնջել չի լինի»:

XI. ԳՈՅԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 65: Վորոշեցեք առարկայի անունը ցույց տվող բառերը:

ԱՇՈՒՆ

Դաշու ու անտառ զեղին հագան:
Ծառ ու ծաղիկ մերկացան:
Թռչունները յերամ-յերամ
Մեր աշխարհից հեռացան:

ՎՈՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 66: Գրեք, թե ի՞նչ հարցի յեն պատասխանում առարկա ցույց տվող շեղազիր բառերը:

ՀԱՆԵԼՈՒԿ

Պատր շինեց մի կամուրջ,
Վնչ մեխ ուներ, վնչ ել մուրհ:

ՎՈՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 67: Արտագրեցեք առարկա ցույց տվող բառերը և ամեն մեկի զիմաց գրեցեք հարցը:

Մարտը տալիս է ճնձաղիկ,
Ապրիլ՝ կապույտ մանուշակ:

Հունիսը մեզ խոտ է տալիս,
Իսկ հուլիսն՝ առատ ցորեն,
Ողոսաուսը՝ ամեն ու խնձոր
Յեւ ուրիշ շատ հասուն մրգեր:

Սեպտեմբերը մեզ տալիս է
Խաղողի բոլոր տեսակը,
Հոկտեմբերը՝ կարմիր գինին,
Նոյեմբերը՝ բողկն ու սակը:
(Ղ. Աղույան)

Առարկա ցույց տվող բառը կոչվում է գոյական անուն: Գոյական անունը պատասխանում է հետևյալ հարցերին՝ ո՞վ, ի՞նչ, ո՞ւմ, ինչի՞, ումի՞ց, ինչի՞ց, ումն՞վ, ինչո՞վ, ո՞ւմ մեջ, ինչո՞ւմ, ինչի՞ մեջ:

ՎՈՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 68: Արտագրեցեք գոյական անունները և յուրաքանչյուրի կողքին փակագծում գրեք համապատասխան հարցը:

Ազնվություն

Պիաներներ Հայկն ու Շողիկը գնացին մտախի պուրջ գիրք գնելու: Մեկ ել մի ֆուրգան դադապով ու ճոճալով յեկավ ու անցավ: Ֆուրգոնի մեջ զլինին կարմիր թաշկինակ կապած մի կին եր նստած:
Ֆուրգոնից մի կապոց վայր ընկավ: Հայկն ու Շողիկը կապոցը գտան, բայց արին, տեսան մեջը շատ փող կա —
— «նչ անենք, Հայի,— հարցրեց Շողիկը:

— Ի՞նչ պիտի անենք, — պատասխանեց Հայկը, — կարմիր թաշկինակ կապած մորաքրոջը կգտնենք, փողերը կտանք իրեն:

Որինակ՝ Հայկ (հիվ), գյուղ (ի՞նչ):

ա) Հասարակ անուններ

Միևնույն տեսակի ամեն մի առարկային տրվող անունը կոչվում է հասարակ անուն:

Որինակ՝ մատիտ, պիտենք, ձկնիկ:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 69: Արտագրեցեք հասարակ անունները:

ԳՅՈՒՂԱՑԻՆ ՈՒ ԱՐՉԸ

Գյուղացին իր բոստանում
Գարնանը սերմ էր ցանում:
Արջը յեկավ. «Բարև քեզ,

Ի՞նչ ես անում քեզ ու քեզ.
Արի, այ մարդ, միանանք,
Մեկ — տեղ անենք վար ու ցանք,
Վար ու ցանքը մեր կիսրար,
Հունձն էլ անենք հավասար»:
— Աչքիս վրա, արջ ապեր,
Ոտաք հո չենք, կուզես, բեր,
Հենց առաջին անգամը
Ցանենք մոտիս շողգամը:
Ինձ արմատը հողումը,
Քեզ տերեն ու ցողունը»:

բ.) Հասուկ անուններ

Միատեսակ առարկաներից միայն մեկին տրված անունը կոչվում է հատուկ անուն:
Որինակ՝ Արամ, Սևան, Յերևան, Ծիրան:
Գրելիս հատուկ անուններն սկսում ենք մեծատառով:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 70: Ուշադիր կարդացեք և գտեք հատուկ անունները:

ԳԻՔՈՐԻ ՀՈՐ ՆԱՄԱԿԸ

«Իմ սիրելի վորդի Գիքոր շան:

Ի քաղաքն Թիֆլիզ:

Մենք վողջ և առողջ ենք, միայն քու առողջությունն
ենք ուզում: Քեզ շատ կարոտով բարով են անում Ապին,

Նանը, Չանին, Մոսին, Միկիչը, Կարյն, ամեն: Մեր սիրելի վարդի Գիքոր, ահա իմացած լինես, վոր տեղներս շատ նեղ ա և խարշը սաստիկ ուզում են և փող չենք ճարում, և Նանն ու զանին տկոր են և տեղներս շատ նեղ ա: Գիքոր ջան, մի քանի մանեթ փող զարկի և մի զիր զարկի քու վորպեսությունիցը: Յե՛վ իմացած ըլիս, վոր Մաղիկը սասկեց, և Նանն ու Չանին տկոր են»:

(Լ. Թումանյան)

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 71: Այբբենական կարգով գրեցեք ձեր ընկերների ազգանուններն ու անունները:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 72: Այբուբենի ամեն մի տառով գրեցեք մի հառուկ անուն՝ մարդու, քաղաքի, գյուղի, գետի, ծովի, սարի, անային կենդանու և այլն:

Գոյական անուններն ունենում են յերկու թիվ՝ յեզակի և հոգնակի: Յեզակի թիվ ունեցող գոյական անունը ցույց է տալիս մեկ առարկա, որինակ՝ քար, մատիտ:

Հոգնակի թիվ ունեցող գոյականները ցույց է տալիս մեկից ավելի միատեսակ առարկաներ, որինակ՝ քարեր, մատիտներ:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 73: Կազմեցեք գոյական անունների հոգնակին:

Պատ	Պատեր	մատիտ	մատիտներ
Քար	. . .	տետրակ
փայտ	. . .	պայուսակ
բույս	. . .	զպրոց
խոզ	. . .	ուսուցիչ
ուլ	. . .	աշակերտ

Միավանկ գոյական անունների հոգնակին ունենում է եր, իսկ բազմավանկ գոյական անունների հոգնակին՝ ներ վերջավորություն:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 74: Գրեցեք հինգ բազմավանկ բառեր և կազմեցեք նրանց հոգնակին:

Մուկ, դուռ, ձուկ, հարս, վոս, ձեռ, լեռ, յեգ, միավանկ գոյական անունները հոգնակի թվում ունենում են ներ, որինակ՝ մուկ-մկներ:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 75: Կազմեցեք մուկ, դուռ, ձուկ, հարս, վոս, ձեռ, լեռ, յեզ յիսաբանի բառերի հոգնակին:

Ե-ով վերջացող բաղմավանի բառերը հոգնակիում ունենում են յերկու և որինակ՝ սեղան-սեղաններ:

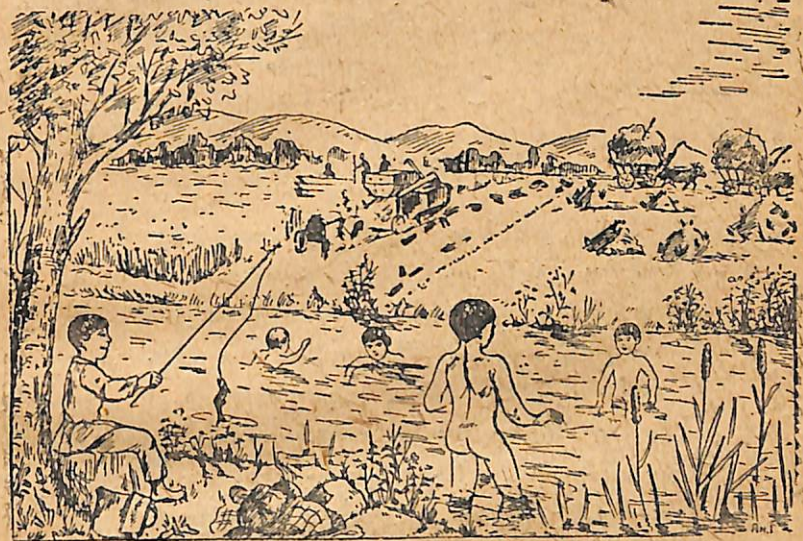
ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 76: Արտագրեցեք հոգնակի թիվ ունեցող գոյականները և ընդգծեցեք նրանց հոգնակի վերջավորությունները:

ՏԱՐՎԱ ՎՈՐ ՅԵՂԱՆԱԿՆ Ե

Յես բերում եմ սլայծառ արև և տաք որեր:
 Յես ծածկում եմ դաշտերը դալար խոտերով ու դարդարում անտառները կանաչ տերևներով: Յես բերում եմ ծաղիկներ ու թիթեռներ, կանչում եմ թռչուններին հեռու յերկրներից և աշխարհը լցնում յերգերով:
 Միթե ինձ չեք սիրում:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 77: Արտագրեցեք հոգնակի թիվ ունեցող գոյականները և կազմեցեք նրանց յեզակին, ապա արտագրեցեք յեզակի թիվ ունեցող գոյականները և կազմեցեք նրանց հոգնակին:

ՏԱՐՎԱ ՎՈՐ ՅԵՂԱՆԱԿՆ Ե

Յես վոսկեղծում եմ արտերը և կուսնում հասկերի գլուխները: Յես կախ եմ անում այգիներում տանձ, խնձոր, դեղձ ու խաղող: Յես ճուտիկներին թոցնում եմ բներից և հանում մանուկներին զով անտառը, աղբյուրների մոտ, ազատ սարերը:
 Միթե ինձ չեք սիրում:

դ) Գոյականների վառուող նոդը

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 78: Արտագրեցեք մի սյունակում թվ կամ և վերջավորություն ունեցող գոյական անունները, իսկ մյուսում՝ այդպիսի վերջավորություն չունեցող գոյականները:

ՎՈՍԿԵ ՉԿՆԻԿ

Մի ծերուկ ձկնորս և իր պառավ կին
 Բնակվում էին մեծ ծովի ափին.
 Ծերը գնում էր, ձուկ բռնում ծովից,
 Պառավն էլ տանը թեկ մանում բրդից.
 Այսպես միասին՝ մի հին գեոնաաան
 Յերեսուներեք տարի ապրեցան:
 Ահա մեկ որ էլ ծերը գնաց ծով,
 Վոր ձուկը վորսա իր մաշված ցանցով:
 Նա ուրախ-ուրախ ցանցը ծով ձգեց,
 Առաջին անգամ միայն տիղմ հանեց.
 Յերկրորդ անգամը ցանցը ձգեց ծով—
 Ցանցը դուրս յեկավ ծովային խառով.
 Իսկ յերրորդ անգամ վոր ցանցը ձգեց,
 Չես կարող ասել, թե ինչ դուրս հանեց.
 Նա բերավ իր հեռ մի փոսկե ձկնիկ,
 Չկանց արքայի դուստրը գեղեցիկ.
 Ծնրի ցանցն ընկավ իբրև խեղճ գերի
 Վոսկե աղջիկը ձուկ-թագավորի:
 Խեղճ փոսկի ձկնիկ, ինչպես է խնդրում,
 Մարգկային լեզվով ծերին աղաչում:

(Ա. Պուսկին)

Յերը աւարկան հայանի յե, նրա անվան վեր-
 ջում գրվում է ը կամ ն, վոր կոչվում է վորոշող
 հող. որինակ՝ մեր դասարանի աշակերտը, մեր դասա-
 րանի աշակերտուհին:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 79: Կազմեցեք նախադասություն և
 վորոշող հողով գործածեցեք հետևյալ գոյականները:

Պիոներ, տրակտոր, Վազեն, Հայկ, ուսուցչուհի, ա-
 շակերտուհի, ծիծեռնակ, սոխակ:

XII. ՀՈՂՈՎՈՒՄ

Գոյական անվան պաշտոնը նախադասության մեջ
 փոխվելիս փոխվում է և նրա վերջավորությունը:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 80: Վորոշեցեք, թե ամեն մի նա-
 խադասության մեջ ինչ անգամ է աշակերտ գոյականը,
 ինչ հարցի յե պատասխանում:

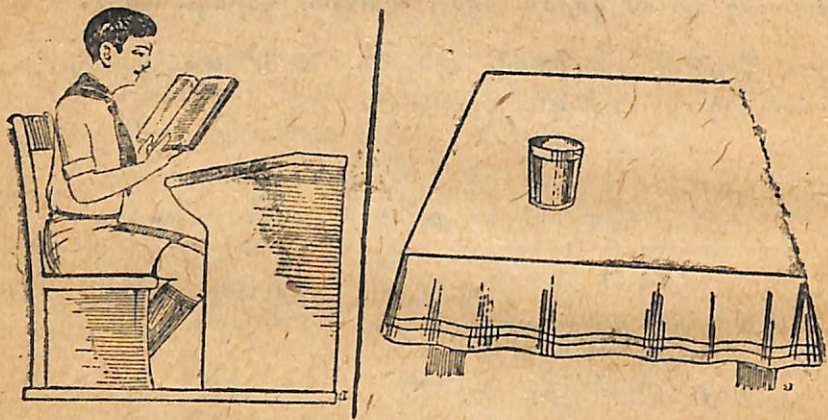
Աշակերտը գիրք է կարդում: Այդ աշակերտի գիրքը
 հետաքրքրական է: Աշակերտին այդ գիրքը տվել է ուսու-
 ցիչը: Ուսուցիչը սիրում է այդ աշակերտին: Ուսուցիչն
 աշակերտից դաս է հարցնում: Նա հպարտանում է իր ջա-
 նասեր աշակերտով: Իր աշակերտի մեջ ուսուցիչը տես-
 նում է սեր գեպի ընթերցանությունը:

Գոյականի վերջավորության փոփոխությունը կոչ-
 վում է հոլովում:

Գոյական անվան ամեն մի ձև կոչվում է հոլով:

ՎՍՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 81: Արտագրեցէք աւակերս բառի
 քօլար ձեերը՝ հոլովները իբար սակ՝ յուրաքանչյուրի դի-
 ճաց գրելով նաև հարցր:

ա) Ուղղական հոլով

Աշակերարը (նվ) կարդում
 է գիրք

Աւակերսը բառը յենթակա յե

Բաժակը բառը յենթակա յե

Աւակերսը և բաժակը գոյական անունները զրված են
 ուղղական հոլովով:

Բաժակը (ինչը) չիքն է

Գոյական անվան ուղղական հոլովը ցույց է
 տալիս նախադասութեան յենթական:

Ուղղական հոլովը պատասխանում է Ի՞նչ կամ
 Ի՞նչ հարցին:

ՎՍՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 82: Գտէք ուղղական հոլովով զրված
 գոյական անունները:

Ձմեռն անցալ:

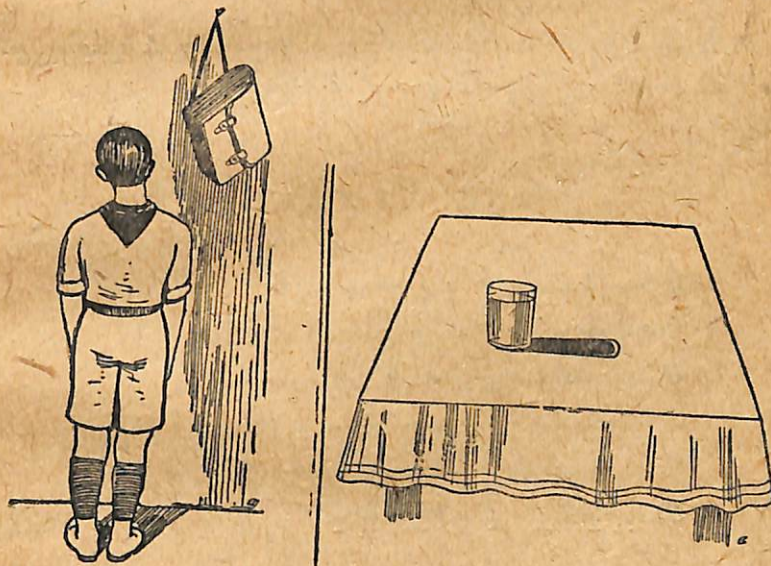
Յեկավ գարուն:

Ձյունը հալվեց:

Լցվեց առուն:

ՎՍՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 83: Ուղղական հոլովով գործածե-
 ցէք պիտներ, գես, դպրոց գոյականները:

բ) Սեռական հոլով

Աշակերտի (նւմ) պալու-
 սակը կախված է պատին:

Բաժակի (ինչի) ստվերն
 ընկած է սեղանին:

Աւակերտի բառը յենթակայի լրացում է, ցույց է տալիս պատկանելութուն, այսինքն՝ մեւ պայուսակը:

Բաժակի բառը յենթակայի լրացում է, ցույց է տալիս պատկանելութուն, այսինքն՝ ինչի՞ սավերը:

Աւակերտի և բաժակի գոյական անունները գրված են սեռական հոլովով:

Գոյական անվան սեռական հոլովը ցույց է տալիս մի ուրիշ առարկայի պատկանելութուն:

Սեռական հոլովը պատասխանում է ո՞ւմ կամ ինչի՞ (ինչե՞րի), հարցերին:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 84: Անգիր սովորեցեք և վորոշեցեք սեռական հոլովով գրված գոյականները:

ՍՏԱԼԻՆ ՋԱՆ

Մեր լեռնային աղբյուրների

հարկաչափու ջուրը քեզ,

Ծաղկածիծաղ բլուրների

Անմահական բույրը քեզ:

Մեր գաշտերի հազարերանգ

Ծաղիկների փունջը քեզ

Յե՛վ անթառամ պարտեզների
Բուրումնալից վարդը քեզ:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 85: Կադմեցեք նախադասութիւններ և սեռական հոլովով գործածեցեք հետևյալ բառերը՝ պիտներ, զեռ, դպրոց:

գ) Տրական հոլով

Ուսուցիչը գիրքը տալիս է
աշակերտին (սևմ):

Հասմիկը մոտենում է
բաժակին (խնչին):

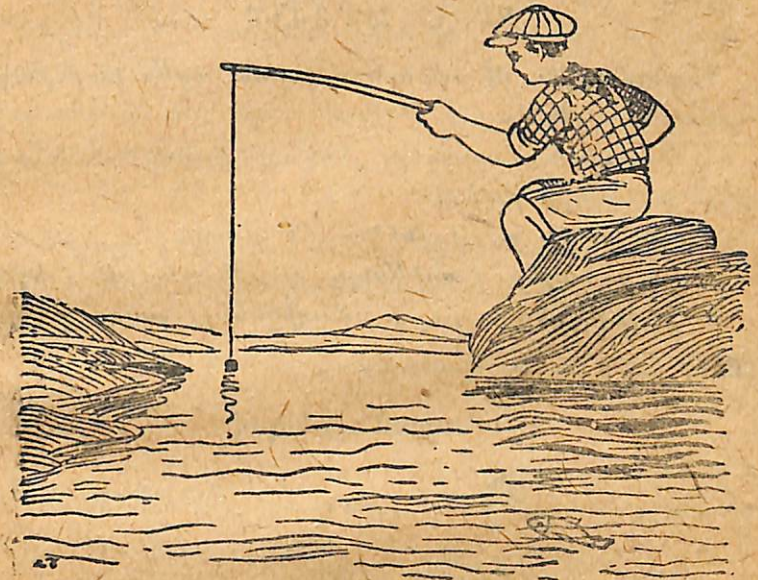
Աւակերտին բառը ստորոգյալի լրացում է, ցույց է
տալիս այն առարկան, վորին հանգում է յենթակայի
գուժողությունը, վորին մի բան է տալիս յենթական:
Բաժակին բառը ստորոգյալի լրացում է, ցույց է տալիս
այն առարկան, վորին հանգում է յենթակայի գոր-
ծողությունը, վորին մոտենում է յենթական:

Աւակերտին և բաժակին բառերը զրված են տրական հոլովով:

Գոյական անվան տրական հոլովը ցույց է տալիս,
թե ո՞ւմ կամ ինչի՞ն է հանգում յենթակայի գործո-
ղությունը:

Տրական հոլովը պատասխանում է ո՞ւմ կամ ին-
չի՞ն (ինչերին) հարցերին:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 86. Կարգացքը և դաեր տրական
հոլովով գործածված գոյական անունները:

Ձկնիկ, լո՞ղ տուր, լո՞ղ արա,
Դրսի վորսը թնո՞ղ արա,
Ի՞ջիբ ջրի հատակը,
Մինչև անցնի վտանգը:
Տես, փորձանք կա քո գլխին,
Մի լավ մտիկ յերեխին,
Վորդ է խփել իր կարթին,
Չմոտենաս եգ վորդին:

(Խնկո-Ապեր)

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 87. Կազմեցեք նախադասություն-
ներ և տրական հոլովով գործածեցեք հետևյալ բառերը՝
Պիոներ, գետ, դպրոց:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 88: Արտագրեցէք և ընդգծեցէք արտական հոլովով զըզամ գոյական անունները:

ԱՐԵՎԻ ՀՐԱՄԱՆԸ

Գարնանային մի սիրուն առափոտ արևը բարձրացավ ու առց առաղերին.

— Իե, սիրուն աստղեր, յերկնքի ճրագներ, հիմա գրնացէք ու զիշերը լեկեք:

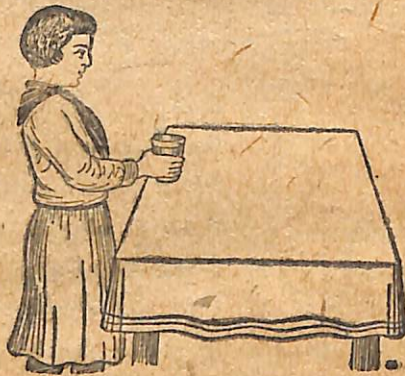
Ծաղիկներին ու թռչնիկներին առաց.

— Չարթնեցէք, ծաղիկներ, զարթնեցէք թռչնիկներ: Յե՛վ զարթնեցին բոլոր ծաղիկները, բոլոր թռչնիկները:

դ) Հայցական հոլով

Ուսուցիչը փաղաքում է իր աշակերտին (սև)

Համիկը վերցրեց բաժակը (խնչը)

Աւակերսին բառը ստորոգյալի լրացում է, ցույց է տալիս այն առարկան, վորը կրում է իր վրա յենթակայի գործողությունը:

Բաժակը բառը ստորոգյալի լրացում է, վորը ցույց է տալիս այն առարկան, վորը կրում է իր վրա յենթակայի գործողությունը:

Աւակերսին և բաժակը գոյական անունները զըզամ են նայցական հոլովով:

Գոյական անվան նայցական հոլովը ցույց է տալիս յենթակայի գործողությունն իր վրա կրող առարկան:

Հայցական հոլովը պատասխանում է ո՞ւմ կամ ի՞նչ (խնչեր) հարցին:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 89: Հայցական հոլովով գործածեցէք պիտներ, գեհ և դպրոց բառերը:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 90: Կարգացէք և գտէք հայցական հոլովով գործածված գոյական անունները:

Վորոշեցէք թե ի՞նչ հարցի յեն պատասխանում:

ՉՈՐՍ ՅԵՂԱՆԱԿ

Թե գարուն է նաշ-նախշուն, Նա ինչէր է մեզ բաշխում.

— Ծիւ ու ծաղիկ, կանաչ խոտ
Այ ու արվան վարդ շաղոտ:

Թե ամառ ե, շոգ ամառ,
Ի՞նչ ե բերում մեզ համար.

— Յորեն, գարի ու հաճար՝
Շատ հոգսերի գեղ ու ճար:

Թե աշուն ե պտղաբեր,
Ի՞նչ ե բերում մեզ նվեր.

— Նուռ, սերկեվիլ, տանձ, խնձոր,
Դեղձ ու խաղող մեղրածոր:

Թե ձմեռ ե ցրտաշունչ,
Ի՞նչ ե թափում լուռ ու մունջ:

- Փաթիլ, փաթիլ փափուկ ձյուն՝
Արծաթի պես պսպղուն:

(Ղ. Աղայան)

Ե) Բացառական հոլով

Ուսուցիչը ծաղկափունջ ստացավ իր աշակերտից (հւսից)

Հասմիկը ջուրը թափում ե բաժակից (ինչից)

Առակերտից բառը ստորագյալի լրացում ե, ցույց ե տալիս այն առարկան, վորից սկսվում ե յենթակայի գործողությունը:

Բաժակից բառը ստորագյալի լրացում ե, ցույց ե տալիս այն առարկան, վորից սկսվում ե յենթակայի գործողությունը:

Առակերտից և բաժակից գոյականները տրված են բացառական հոլովով:

Գոյական անվան բացառական հոլովը ցույց ե տալիս այն առարկան, վորից սկսվում ե յենթակայի գործողությունը:

Բացառական հոլովը պատասխանում ե ումի՞ց, կամ ինչի՞ց (ինչերի՞ց) հարցին:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 91: Բացառական հոլովով գործածեցեք պիոներ, գետ, դպրոց բառերը:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 92: Կարդացեք և գտեք բացառական հոլովով գործածվող գոյականները: Վերոշեցեք, թե ի՞նչ հարցի յեն պատասխանում:

Շունը կանչեց փխիկին:
Փխոն բռնեց շնիկից,
Շունը բռնեց թոռնիկից,
Թոռը բռնեց տատիկից,
Տատը բռնեց պապիկից,
Պապը բռնեց շաղգամից,
Ու հինգ հոգով միասին
Եղ շաղգամը քաշեցին:

Բայց շագգամը խոր հողում
Ամուր մնաց իր տեղում:

գ) Գործիական հոլով

Ուսուցիչը հպարտանում
է իր գերազանցիկ աշա-
կերտով (մւմով)

Հասմիկը բաժակով (ին-
չով) ջուր է խմում:

Աւակներով բառը ստորագյալի լրացում է, ցույց է տալիս
այն առարկան, վորը յենթակայի գործողության մի-
ջոցն է:

Բաժակով բառը ստորագյալի լրացում է, ցույց է տալիս
այն առարկան, վորը յենթակայի գործողության մի-
ջոցն է:

Աւակներով և բաժակով գոյական անունները զրված են
գործիական հոլովով:

Գոյական անվան գործիական հոլովը ցույց է
տալիս յենթակայի գործողության միջոցը:
Գործիական հոլովը պատասխանում է ո՞ւմով
կամ ինչո՞վ (ինչե՞րով) հարցին:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 93: Կազմեցէք նախադասություն-
ներ և գործիական հոլովով գործածեցէք պիտուներ, գէտ և
դպրոց գոյականները:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 94: Կարդացէք և գտնէք գործիական
հոլովով գործածված գոյականները:

Ծ Ա Ղ Ի Կ

Յես արեվի ջինջ շողերով,
Ջերմ շողերով եմ բացվել,
Արշալույսի մարուր ցողով,
Պայծառ շողով լվացվել:

ՄԱՅԻՍՅՈՆ ՈՐ

Ի՞նչ անուշ է, ջան,
կյանքը մայիսյան
Իր վառ արևով,
Իր լավ սրերով:

ՎԱՐՃՈՒԹՅՈՒՆ 95: Անգիր սովորեցեք:

Գտեք գործիական հոլովով գործածված գոյականները.
Ի՞նչ հարցի յե՛ն պատասխանում նրանք:

ՆՈՅՆՄԲԵՐԻՆ

Գարնան անուշ հույսով յեկար
Նույնմբեր, դու հույզով յեկար.
Սալիներ ՄԷժ քեզ կյանք տվեց,
Նրա պայծառ լույսով յեկար:

Հույսով յեկար, հույզով յեկար,
Նրա պայծառ լույսով յեկար:
(Գ. Արսումի)

է) Ներգոյական հոլով

Աշակերտները պարապում են
գասարանում (ինչո՞ւմ)

Բաժակում (ինչո՞ւմ)
Թիթեռ կա:

Դասարանում բառը ստորոգյալի լրացում է, ցույց է տալիս այն առարկան, վորի սեջ գործում, գանվում է յենթական:

Բաժակում բառը ստորոգյալի լրացում է, ցույց է տալիս այն առարկան, վորի մեջ գանվում է յենթական:

Դասարանում և բաժակում գոյական անունները զրված են ներգոյական հոլովով:

Գոյական անվան ներգոյական հոլովը ցույց է տալիս այն առարկան, վորի մեջ յենթական մի բան անում կամ լինում է:
 Ներգոյական հոլովը պատասխանում է ինչո՞ւմ կամ ո՞ւմ մեջ հարցին:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 96: Կազմեցեք նախադասություններ, ներգոյական հոլովով գործածեցեք պիոնե, գեհ, դպրոց գոյականներ:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 97: Անգիր սովորեցեք, գտեք ներգոյական հոլովով գործածված գոյականները:

Բացվեց այգը արևելքում վառ ու զառ,
 Գեաի վրա լույսը հանդավ մեղմաբար:

Ծաղկանց վրա ցողն էլ իջավ դաշտերում,
 Շարժվեց հոտը սեզ ու կանաչ հանդերում:

Մարդ և կենդանի ցույց տվող գոյական անունները ներգոյական հոլով չունեն:

Իրանց ներգոյականի փոխարեն գործ է ածվում սեռական հոլովը մեջ բառի հետ, որինակ՝ աշակերտի մեջ, թռչունի մեջ, հորթի մեջ:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 98: Սովորել հոլովները և նրանց համապատասխան հարցերը:

- Ուղղական — ո՞վ, ի՞նչ(ը)
- Սեռական — ո՞ւմ, ի՞նչի
- Տրական — ո՞ւմ, ի՞նչի (ն^ո)
- Հայցական — ո՞ւմ, ի՞նչ(ը)
- Բացառական — ումի՞ց, ի՞նչից
- Գործիական — ումի՞, ի՞նչով
- Ներգոյական — ում մեջ, ի՞նչում

Ո՞վ, ո՞ւմ, ումից, ումի, ո՞ւմ մեջ հարցերը տրվում են անձ ցույց տվող գոյական անուններին, իսկ ի՞նչ, ի՞նչի, ի՞նչին, ի՞նչից, ի՞նչով, ի՞նչում հարցերը տրվում են իբր ցույց տվող գոյական անուններին:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 99: Արտադրեցեք և հարցերի փոխարեն զրեք առակեց բառը համապատասխան ձևով:

- (Ո՞վ) սովորում է: (Ո՞ւմ) գիրքը հին էր.
- Ուսուցիչը մի՞ նոր գիրքը տվեց (ո՞ւմ):
- Ուսուցիչը սիրում է իբր (ո՞ւմ): (Ո՞ւմից) զտն է ուսուցիչը:

Ուսուցիչը հոլարսանում է իր գերազանցիկ (սովոր)։
(Ո՞ւմ մեջ) շանսիրութիւնն կա։

Հորովման աղյուսակ 1

Թիվ	Հորով	Հարցեր	Անորոշ	Վորոշյալ
Ֆեգալի	Ուղղ.	հիվ,	աշակերտ	աշկերտը
	Սեռ.	համ,	աշակերտի	աշակերտի
	Տր.	համ,	աշակերտի	աշակերտից
	Հայց.	համ,	աշակերտ(ի)	աշակերտից
	Քաց.	համից,	աշակերտից	աշակերտից
	Գործ.	համով,	աշակերտով	աշակերտով
	Ներգ.	(համ մեջ)	(աշակերտի մեջ)	(աշակերտի մեջ)
Հոգնալի	Ուղղ.	հիվքեր,	աշակերտներ	աշակերտները
	Սեռ.	համ,	աշակերտների	աշակերտների
	Տր.	համ,	աշակերտների	աշակերտներից
	Հայց.	համ,	աշակերտներ(ի)	աշակերտներից
	Քաց.	համից,	աշակերտներից	աշակերտներից
	Գործ.	համով,	աշակերտներով	աշակերտներով
	Ներգ.	(համ մեջ)	(աշակերտների մեջ)	(աշակերտների մեջ)

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 100: Նախադասութիւնն կազմելով աւակերտ բառի նման հորովեցէք ուսուցիչ, պիտոնեւ և Արամ գոյականն անունները։

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 101: Արտագրեցէք և հարցերի փոխարեն դրէք բաժակ գոյականի համապատասխան ձևերը։

(Ի՞նչը) սեղանի վրա յե։ (Ի՞նչի՞) ջուրը մաքուր չե։ (Ի՞նչին) մօտենում է Արան։ Արան վերցնում է (ի՞նչը)։

Արան ջուրը թափում է (ինչից)։ Արան (ի՞նչով) ջուր է խմում։ Այժմ (ինչո՞ւմ) մաքուր ջուր կար։

Հորովման աղյուսակ 2

Թիվ	Հորով	Հարցեր	Անորոշ	Վորոշյալ
Ֆեգալի	Ուղղ.	ի՞նչ(ը)	բաժակ	բաժակը
	Սեռ.	ինչի՞	բաժակի	բաժակի
	Տր.	ինչի՞(ն)	բաժակի	բաժակին
	Հայց.	ի՞նչ(ը)	բաժակ	բաժակը
	Քաց.	ինչից	բաժակից	բաժակից
	Գործ.	ինչով	բաժակով	բաժակով
	Ներգ.	ինչում	բաժակում	բաժակում
Հոգնալի	Ուղղ.	ինչեր(ը)	բաժակներ	բաժակները
	Սեռ.	ինչերի՞	բաժակների	բաժակների
	Տր.	ինչերի՞(ն)	բաժակների	բաժակներին
	Հայց.	ինչեր(ը)	բաժակներ	բաժակներ
	Քաց.	ինչերից	բաժակներից	բաժակներից
	Գործ.	ինչերով	բաժակներով	բաժակներով
	Ներգ.	ինչերում	բաժակներում	բաժակներում

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 102: Նախադասութիւններ կազմելով բաժակ բառի նման հորովեցէք հետևյալ գոյականն անունները։

Գետ, ծով, սար, աշխատանք, Յերևան։

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 103: Ուշադիր կարդացէք և վորոշեցէք ընդգծված գոյականն անունների հորովը։

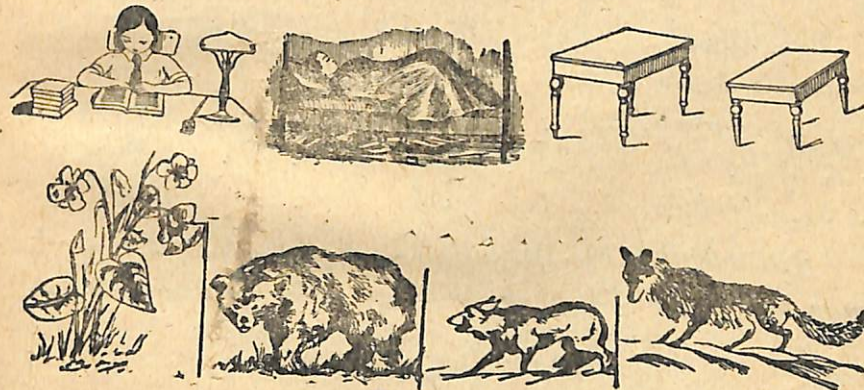
Յաճ իջավ Դավիթ Մարութա սարից՝
 Տեսավ, Կողբաղին իրենց տան միջին
 Չափում է վոսկին թեզած առաջին,
 Սյուդին, Չարխաղին պարկերն են բռնել,
 Չենով Ռհանն ել շլինը ծոեթ,
 Կանգնել է հեռու, ձեռները ծոցին:
 Տեսավ, աչևեր արնով լցվեցին:
 — Վեր կաց, Կողբաղին, հեռու կանգնիր դու,
 Իմ հոր վոսկին է — յես եմ չափելու:
 Կողբաղին սասավ. — Ե՛ր, Չենով Ռհան,
 Կտաս — տուր խարչը ես ոխար տարվան.
 Թե չե՛ կգնամ, միրուքս վկա,
 Մորա Մեյիին կպատմեմ, կզա,
 Չեր Սասմա յերկիր քար ու քանդ կանի,
 Տեղը կվարի, բոսան կցանի:

— Կորեք, անգամ դուք Մորա շներ,
 Բա չեք իմացիլ դուք Սասմա ծոեթ...
 Մեռած եք կարծում դուք մեզ, թե՛ շվաք,
 Կուղեր մեր յերկիր դնեք խարջի տանի...
 Բարկացավ Դավիթ, չափը շարտեց
 Տվավ Կողբաղնի գլուխը Չարդեց:
 Չափի փորանը պատն անցավ, գնաց...
 Մինչև որս ել դեռ գնում է թուած:
 Ու յերան՝ թափած վոսկին թողեցին,
 Հայոց աշխարհից փախան գնացին
 Բաղին, Կողբաղին,
 Սյուդին, Չարխաղին:

(Ը. Թումանյան «Մասունցի Դավիթ»)

XIII. Ա.Ծ Ա.Կ Ա.Ն

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 104: Գրեցեք, թե ինչպիսի՞ առարկաներ են:

(Ձանասեր, ծուլ, մեծ, փոքր, սիրուն, սպիտակ, գիշատիչ, խորամանկ)

Ածական ե կոչվում այն բառը, Վոր ցույց ե տալիս առարկայի վորպիսութիւնը, ինչպիսի լինելը: Ածականը պատասխանում ե ինչպի՞սի, վո՞րպիսի, վ՞որ հարցերին:

Որինակ՝ (Ինչպիսի՞) մեծ, վորը, սիրուն, ջանասեր չար, զիշատիչ, սպիտակ, խորամանկ:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 105: Կարգացեք և ցնւյց տվեք վորպիսութիւն կամ հասկութիւն ցույց տվող բառերը:

ԱՐԾԻՎՆ ՈՒ ԱՐՏՈՒՏԸ

Արծիվը կանգնեց սև ժայռի գլխին՝
Հանգիստ ու հպարտ նայում ե չորս զին.
Յածն ամպերը ճերմակ յողում են ձորում,
Վերևում վճիտ յեթերն ե ծորում:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 106: Տրված գոյականների համար ասացեք ածականներ:

Ըստ նյութի	Ըստ ձևի	Ըստ համի
Փայտյա սեղան	կլոր գնդակ շաքար
. . . . գրչակոթ դաշտ պղպեղ
. . . . դուռ գետ խինին
. . . . ասիտ լիճ լիմոն

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 107: Արտագրեցեք ածականները և ցույց տվեք, թե ի՞նչպիսի հարցերի յեն պատասխանում:

ԾԱՂԻԿ ՅԵՎ ՄԵՂՈՒ

Ծաղիկ. — Պատիկ մեղու,
Ճստիկ մեղու,

Աշխատասեր ու արի,
Ո՞ւր ես տանում,
Ի՞նչ ես անում
Փոշին դու իմ թերթերի:

Մեղու. — Կապույտ ծաղիկ, նուրբ ու նախշուն,

Իացված գարնան հովի հետ
Յես քո հյուժից մեղր եմ քաշում
Համով, հոտով բուրավետ:
Առավոտից մինչ ուշ գիշեր
Շրջում եմ դաշտ ու այգի,
Չե՞ վոր յես ել անդամ եմ ժիր
Մեր համերաշխ համայնքի:

(Մ. Կորյուն)

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 108: Արտագրեցեք և ընդգծեցեք ածականները:

ԱՏԵՓԱՆ ՇԱՀՈՒՄՅԱՆ

Աչքերդ կապույտ յեթերի նման
Յե՛վ հողիդ շուշան,
Սիրդա խորունկ ծով, ազնիվ, աննաման,
Ընկեր Շահումյան:

Ձայնդ զանգագի վսեմ մի դողանջ,
 Թափանցել զհտեր
 Յեվ վողեվորել շեշտովն իր սքանչ
 Վհատած սրտեր:
 Խոսքդ չեր լոկ խոսք, այլ պատգամ հզոր,
 Կայծակնող ու վառ,
 Թշնամիներդ են մինչև այսօր
 Քեզնից դողահար:

(Հ. Հակոբյան)

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 109: Կարգացեք, կետերի տեղը հա-
 մապատասխան ամականներ զնելով:

Հ Ո Կ Տ Ե Մ Բ Ե Ր

Հեյ ջան (Ինչպիսի) Հոկտեմբեր,
 (Ինչպիսի) ամիս խնդաբեր,
 Մանուկներից վողջուն քեզ,
 (Ինչպիսի) վարդերի փունջը քեզ:
 (Կարմիր, պայծառ, ալ)

XIV. Բ Ա Ռ Ա Գ Ի Տ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

ա) Նույնանիւ բառեր

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 110: Արտագրեցեք հետևյալ բառերը
 այնպես, զոր միեվնույն իմաստն ունեցող բառերը իրար
 հաջորդեն:

Այտ, շրթունք, մազ, պատուհան, թուշ, շուրթ, հեր,
 յերես, վարս, լուսամուտ:

Իմաստով նույն բառերը կոչվում են նույնանիւ
 բառեր:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 111: Կետերի տեղը դրեք միեվնույն
 իմաստն ունեցող բառեր:

Գնալ վաճառել վիզ անիվ . . .
 յերկյուղ ծիա
 (յերթալ, ծախել, ալ, պարանոց, վախ, ճնճողուկ)

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 112: Գտեք նույնանիւ գոյականներ
 և արտագրեցեք:

Լեռ աքլոր թուր
 պատուհան ծամ մարտ

բ) Համանիւ բառեր

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 113: Արտագրեցեք իմաստով իրար
 մոտ բառերը հաջորդաբար:

Շինել, սքանչանալ, կառուցել, հիանալ, վերջ, մութ,
 խավար, վախճան:

Այն բառերը, փորոնք իմաստով իրար մոտիկ են
 և գործածությամբ են տարբերվում, կոչվում են հա-
 մանիւ բառեր:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 114: Նախադասություններ կազմե-
 ցեք հետևյալ համանիւ բառերով:

Հեծնել, նստել, Վոհմակ, յերամ, հոտ, նախիր,
 Բղխել, հոսել, Խայթել, կծել, Փակել, ծածկել, կողպել

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 115: Յնչց ափեք, թե հետևյալ համա-
նիշ բառերն ինչպի՞սի պարագաներում են գործածվում:

Զուլյալ, մաքուր, պարզ,
Փայլել, պսպղալ, շողշողալ.

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 116: Ի՞նչ արբերություն կա հետև-
յալ համանիշ բառերի միջև:

Զեփյուռ, քամի, հով, հողմ.
Մեծ, հսկա, ահագին, վիթխարի:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 117: Արտագրեցեք հետևյալ բառերը,
դնելով նրանց համանիւնները:

Լրագիր, կռիվ, թռչել, նուրբ, հիվանդ, անհետանալ.
(Տկար, թերթ, պատերազմ, սավառնել, ճախրել,
քնքույշ, կորչել):

զ) Համանուն բառեր

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 118: Արտագրեցեք հետևյալ նախա-
դասությունները և ընդգծեցեք այն բառերը վորոնք միեվ-
նույն գրությունն ունեն:

Կոլանտեստիթյան վոչխարի հոտը բաղկացած է մի
քանի հազար գլուխ վոչխարներից:

Մեք լեռների ծաղիկների հոտը քաղցր է ու անուշ:
Հայրենիքի սերը վոչնչով չեն վոխարինի:
Կաթի սերը համով է:

Այն բառերը վորոնք իմաստով միանգամայն
սարբեռ են, իսկ գրությամբ՝ նման, կոչվում են հա-
մանուն բառեր:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 119: Ինքներդ ասացեք մի քանի հա-
մանուն բառեր և գրեցեք նրանց նշանակությունը:

Որինակ՝ այր = մարդ, քարայր,
Փող = դրամ, նվագելու գործիք, խողովակ:

դ) Հականիւ բառեր

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 120: Արտագրեցեք հետևյալ վարժու-
թյունը և ընդգծեցեք իրար հակառակ իմաստ ունեցող
բառերը:

Բուրժուական յերկիրներում բանվորներն ապրում են
մութ, ցուրտ և կեղտոտ բնակարաններում: Իսկ մեզ մոտ՝
խորհրդային յերկրում բանվորներն ապրում են մաքուր,
ուաք և լուսավոր բնակարաններում:

Իմաստով միանգամայն միմյանց հակադիր բա-
ռերը կոչվում են հականիւ բառեր:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 121: Արտագրեցեք և կետերի տեղ
դրեք իրար հակառակ իմաստ ունեցող գոյականները:

Գիշեր , մուտք , մաքրություն ,
Լույս, , պատերազմ , քարություն ,
(ցերեկ, յելք, կեղտոտություն, մութ, չարություն, խաղա-
ղություն)

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 122: Գտեք հականիւ բառեր և ար-
տագրե՛ք:

Վնաս, սկիզբ, առողջություն, ծուլություն, ծերություն,
սպիտակ:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 123: Արտագրեցեք և միմյանց մոտ
դասավորեցեք հականիշ բառերը:

Կարճ, հաստ, յերկար, բարակ, մոտիկ, դանդաղ, հե-
ռու, արագ, լավ, գեղեցիկ, տգեղ, վատ:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 124: Վերոհիշյալ բառերի ոգնությամբ կազմեցէք նախադասություններ:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 125: Արտագրեցէք և ցույց տվէք, թե ամեն մի նախադասության մեջ ի՞նչ իմաստով է գործածվում սուր բառը:

- 1 Գեղամը սուր դանակ ունի (իսկական իմաստով):
- 2 Մարգոն սուր հիշողություն ունի:
- 3 Սուր լեզու ունի Հակոբը:

Միեվնույն բառը տեղին նայելով կարող է հաճախ մի քանի նշանակություն ունենալ, տարբեր առումներով գործածվել:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 126: Կարգացէք հետևյալ վարժությունը և ցույց տվէք բառերի առումները:

Պողպատակուռ հերոսները պահպանում են Սոցիալիստական Հայրենիքի սահմանները: Մեր յերկաթաթև բազկները բուրբից արագ, բուրբից բարձր են թռչում: Սովորեցէք մտքով հեռու սավառներ, ձեր գլուխը չծուրք վոչ մի դժվարության առաջ:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 127: Հետևյալ բառերը գործածեցէք տարբեր նախադասությունների մեջ զանազան առումներով:

Հստակ, պարզ, հասուն, փափկ, ծաղիկ, վառ, դալար:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 128: Ինքներդ ասացէք բառեր և գործածեցէ՛ք տարբեր նախադասությունների մեջ զանազան առումներով:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 129: Հետևյալ որինակի մեջ ցույց տվե՛ք միևնույն բառը բ՞ուն, բե՞ փոխաբերական իմաստով և գործածված:

Փայլուն աստղ.	Ծանր քար.
Փայլուն միտք.	Ծանր խոսք.
Մայլի ակ.	Խակ խնձոր.
Մատանու ակ.	Խակ միտքը:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 130: Արագրեցէ՛ք և ընդգծեցէ՛ք փոխաբերական իմաստով գործածված բառերը:

Ծաղկում է ծառը.	Ծաղկում է կոլտնտեսությունը.
Պողպատյա ձող.	Պողպատյա կամք.
Աննկուն փայտ.	Աննկուն կամք.

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 131: Ինքներդ մտածեցէ՛ք համեմատություններ և գրի առէք հետևյալ որինակների ձևով:

Խորհրդային Միությունը վորպես անառիկ մի բերդ անաստան է և ամուր: Գրանիտի նման ամուր են Խորհրդային Հայրենիքի սահմանները:

Արծվի պես սուր տեսողություն ունի Մինասը:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 132: Լրացրե՛ք հիշյալ նախադասությունները՝ համապատասխան համեմատություններ զնելով:

. . . . վորպես ձյուն: վորպես լեռ:
ինչպես հողմ ինչպես լույս:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 133: Կարգացէ՛ք և ցույց տվե՛ք պակերավոր արտահայտություններ:

Մ Ա Ր Տ

Ա՛խ այսպէս ել գիժ ամիս,
 Մարդու հանգիստ չի տալիս:
 Այսոր ուրախ որ կանի,
 Վազը՝ անձրև ու քամի,
 Առավոտը՝ պայծառ ող,
 Կեսորը մութ ու ամպոտ:
 Մին հագնում է սպիտակ,
 Մին կանաչին է տալիս,
 Մի որ ցուրտ է, մի որ տաք,
 Մին խնդում է, մին լալիս...
 Ա՛խ, այսպէս ել գիժ ամիս:

(Հ. Թումանյան)

XV. ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հետևյալ բառերում ը-ից հետո գրվում է ն, բայց չի արտասանվում կամ թույլ է արտասանվում.

Աշխարհ	ճանապարհ
խորհուրդ	խոնարհ
արհամարհել	շնորհք

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 134: Կազմեցեք նախադասություններ և գործածեցեք վերևում բերված բառերը:

Որինակ՝ Աշխարհի մեկ վեցերորդ մասում խորհրդային յերկիրն է:

Ձ—Ձ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 135: Սովորեցեք հետևյալ բառերը, վորոնց մեջ գրվում է ջ, բայց արտասանվում է չ:

Արտագրեցեք այբբենական կարգով:

Արջ	յերջանիկ	զղջալ	առողջ
արջառ.	վերջ	յեղջուր	յեղջերու.
վորջ	առաջ	չղջիկ	
թրջել	աջ	վողջույն	
	հաջել	աղջիկ	
	մեջ	միջակետ	

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 135ա: Կազմեցեք նախադասություններ, գործածելով վերևում բերված բառերը.

Որինակ.

Մեր դասարանում կան տղաներ և աղջիկներ:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 136: Սովորեցեք հետևյալ բառերը, վորոնց մեջ գրվում է ձ, բայց արտասանվում է ց:

Արտագրեցեք այբբենական կարգով:

Բարձ	փորձ	համարձակ
աշխատավարձ	դերձակ	դեղձ
արձագանք	խուրձ	դաղձ
դարձյալ	փորձառու	
արձակ	ոձ	
համարձակ		
արձակուրդ		
բարձր	փորձանք	

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 137: Նախագասությունների մեջ գործածեցեք վերևի բառերը:

Ուրիմակ. Ամառները մենք արձակուրդ ենք ունենում:

Գ — Թ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 138: Սովորեցեք հետևյալ բառերը, վորոնց մեջ գրվում է դ, բայց արտասանվում է ք:

Արտագրեցեք այբբենական կարգով:

Արդեն	ող	Թակարդ
բարդ,		կրկորդ
բերդ	Աղամ	վորսորդ
զարդ	վարդ	ճանապարհորդ
յերգում	կենդանի	յերբորդ
լարդ		չորբորդ
կարդալ	խնդիր	հինգերորդ և այլն
մարդ	Թաղեվոս	
վարդ	դադար	

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 139: Վերևի բառերը գործածեցեք նախագասությունների մեջ:

Որինակ՝ Խորհրդային ժողովուրդն ունի անթիվ հերոսներ:

Գ — Ք

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 140: Սովորեցեք հետևյալ բառերը, վորոնց մեջ գրվում է ց, բայց արտասանվում է ք:

Արտագրեցեք այբբենական կարգով:

Թարգմանել	հազնել	Մարգարիտ
յերգ	հողնել	
կարգ	ողնել	ողուտ
պարգև	զուգվել	կարագ
ավագ	մարագ	

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 141: Վերևի բառերը գործածեցեք նախագասության մեջ:

Որինակ՝ Ավագը հագել է նոր կոշիկ:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 142: Արտագրեցեք վոտանավորը և գծերի տեղը դրեք համապատասխան տառը:

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն

Ձու—վել է կրկին

Անտառ ու այ—ի,

Վշտում է ուժգին

Ձուրը գետակի:

Հավ—երը սիրուն

կազմել են համեր—:

Արտում ու դաշտում

Հորովել ու յեր—:

Թիթեոններն ուրախ
 Թուշում են դես-դեն...
 Ջան, տեսքիդ մատաղ,
 Գարուն է ար — են:

(Ն. Հայրապ.)

Ղ — Խ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 143: Սովորեցեք հետևյալ բառերը,
 վորոնց մեջ գրվում է ղ, արտասանվում է խ:

աղբ	
աղքատ	մաղձ
թուղթ	վողբ
հաղթել	վողջ
խեղդել	ուղտ
ղեղձ	կեղտ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 144: նախադասությունների մեջ գործածեցեք վերեվի բառերը.

Որինակ՝ Մեր Խորհրդային Հայրենիքում հաղթանակել է սոցիալիզմը:

Յերկհնչյուններ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 145: Արտագրեցեք և այ, ոյ, ույ, յա, յո, յու, յե, իա յերկհնչյունների տակ գիծ քաշեցեք:

ԱՐԵՎՆ ՈՒ ԾԻԱԾԱՆԸ

Անձրևից հետո ծագեց արևն ու ծիածան կապեց:

— Նայիր ինձ, քեզանից գեղեցիկ եմ, — ասավ ծիածանն արևին, — տես, քանի գույն ունեմ. կանաչ, կարմիր, կապույտ, դեղին...

Բայց գիտե՞ս վոր յես եմ քեզ այդքան գույն արձվողը, — ասաց արևը:

— Դ՞նու... սուտ է, — ժպտաց ծիածանը:

— Սնուտ է, — ասաց արևն ու մտավ ամպի տակ:

Արևն ամպի տակ մտավ թե չէ, ծիածանն ել անհե՛տացավ:

ի ձայնավորից հետո յ չի գրվում. մյուս ձայնավորներից հետո գրվում է, յեթե լավում է. որինակ՝ ծիածան, գոյական:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 146: Սովորեցեք հետևյալ բառերի՝ գրությունը:

Արտագրեցեք այբբենական կարգով:

միայն		
միասին	կրիա	քիմիա
պիոններ	Մարիամ	Անգլիա
միություն	ձիավոր	պրոլետարիատ
հիանալի		
թիակ	լիություն	
ծիածան	սոցիալիզմ	
Դանիել		

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 147: Վերևի բառերը գործածեցեք նախադասության մեջ:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 148: Սովորեցեք հետեւյալ բառերի գրությունը:

Արտագրեցեք այբբենական կարգով:

Մյուս, հույս, լույս, փայտյա, յեղբայր, բույր, համբույր, արյուն, բյուր, լոթ, հայր, գոյական, քույր, համաձայն:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ 149: Արտագրեցեք այն բառերը, վորոնք ունեն այ, ոյ, ույ, յա, յե, յո, իա յերկհնչյունները:

ՄԱՐԻԱ ԳԵՄՁԵՆԿՈՆ

Մարիա Դեմչենկոն ծնվել է չքավոր ընտանիքում: Նրա հայրն այնքան աղքատ է լինում, լուցկի անգամ չեն ունենում վառարանը վառելու համար: Յեվ լուցկին ինչ է, այն էլ Դեմչենկոյի ծնողները խնդրում էին հարևաններից:

Յերբ դեռ Մարիան բարուրի յերեխա յեր, մայրը նրան փաթաթած իր հին շորերի մեջ դնում էր թփերի տակ, իսկ ինքը քաղհան էր անում:

Մարիան ութը տարեկան հասակում ընդունվում է դպրոց: Բայց դպրոցում մնում է միայն 2 օր: Մարիայի հայրը գյուղի կուլակներից մեկին դրամ էր պարտք: Այդ կուլակը համաձայնվում է պարտքը չուղել, յեթե Մարիան գնա նրա մոտ բատրակություն անելու:

Յեվ այդպես Մարիան զրկվեց դպրոցից: 8 տարեկան հասակում նա խնամում էր կուլակի յերեխաներին, ծանր դուլներով ջուր էր կրում, բատրակություն էր անում կուլակի տանը մեծի փոխարեն: Խորհրդային իշխանությունը փրկեց Մարիային և նրա նման հազարավորներին:

Այժմ Մարիա Դեմչենկոն Խորհրդային Միության անվանի մարզկանցից մեկն է:

ԲՈՎԱՆ ԴՍԿՈՒԹՅՈՒՆ

I. Նախադասություն	3
II. Համառոտ նախադասություն	11
III. Ընդարձակ նախադասություն	12
IV. Հարցական նախադասություն	20
V. Հրամայական նախադասություն	22
VI. Բացականչական նախադասություն	23
VII. Պատմողական նախադասություն	25
VIII Համադատ լրացումներ ունեցող նախադասություն	26
IX. Մեկից ավելի յենթակա և մեկից ավելի ստորոգյալ ունեցող նախադասություն	27
ա) Մեկից ավելի յենթակա ունեցող նախադասություն	27
բ) Մեկից ավելի ստորոգյալ ունեցող նախադասություն	29
X. Չափերտի և անշատման դժի դործածությունը	32
XI. Գոյական անուն	35
ա) Հասարակ անուններ	38
բ) Հատուկ անուններ	39
գ) Գոյականների թիվը	41
դ) Գոյականների վորոշող հոդը	43
XII. Հոլովում	45
ա) Ուղղական հոլով	46
բ) Սեռական հոլով	47
գ) Տրական հոլով	50
դ) Հայցական հոլով	52
ե) Բացառական հոլով	54
զ) Գործիական հոլով	56
է) Ներգոյական հոլով	59

XIII. Ածական	65
XIV. Բառագիտություն	68
ա) Նույնանիշ բառեր	68
բ) Համանիշ բառեր	69
գ) Համանուն բառեր	70
դ) Հականիշ բառեր	71
XV. Ուղղագրություն	75

Պատ. խմբագիր՝ Գ. Սևակ
 Տեխ. խմբագիր՝ Ի. Վարդանյան
 Սրբագրել՝ Բ. Առևկասյան

Գլավիտի լիազոր՝ Վ. 2083 Հրատ. 4797.

Պատվեր 415. Տիրած 50.000

Թուղթ 62/92. Տպագր. 5 մամ.

Մեկ մամ. 3/240 նշան.

Հանձնված է արտադրության 7 մայիսի 1939 թ.

Ստորագրված է տպագրության 11. հունիսի 1939 թ.

70

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0977710

4 01 1959
297
ԳԻՆԸ 1 Ռ. 80 Կ.
ԿԱԶՄԸ 50 Կ.

11

28808

А. ГАРИБЯН и С. ГАЗАРЯН
Армянский язык
Грамматика и правописание
Учебник III класса
Гиз Арм. ССР, Ереван, 1939 г.